

Fascynujące zwierzęta

Pająki to najliczniejsze z pajęczaków, na świecie żyje ok. 36 tys. gatunków pajaków. Są to zwierzęta lądowe, o wielkości od 0,5 mm do 12 cm ciała i do ok. 35 cm rozstawu odnóży. Często samice są większe od samców. Ciało pająka składa się z dwóch głównych części: głowo-tułowiem z których wyrastają odnóży i odwłok zawierający organy rozrodcze i trawienne, a także kądziołki przędne, których pająk używa do produkcji jedwabnej nici. Pająki mają 8 nóg (a nie jak owady 6) oraz szczękoczułki zakończone pazurem, do którego uchodzi przewód gruczołu jadowego. Prawie wszystkie pająki posiadają jad, lecz tylko 3 % z nich może być szkodliwe dla człowieka. Najgroźniejszy jest pająk brazylijski, który szuka kryjówek w domach i nie boi się ludzi. Samica pająka Czarna wdowa po akcie płciowym pożera mniejszego samca.

Pająki są zwierzętami drapieżnymi, chwytają swoje ofiary w jedwabną sieć i wstrzykują im silną truciznę.

Pająki występują na całym świecie z wyjątkiem Antarktydy. Największe pająki spotkać można w ciepłych krajach, są tak duże, że żywią się myszami, jaszczurkami, żabami czy węzami! Największe są ptaszniki żyjące głównie w Ameryce Południowej, osiągają do 30 cm wielkości - to tak jak talerz. Pająki Mygalomorph są na świecie od około 370 milionów lat, czyli dłużej niż dinozaury.

"Wszystkie pająki snują jedwabną przędzę, która odgrywa bardzo ważną rolę w ich życiu. Używają jej do wielu celów: produkcji kokonów, w których dla bezpieczeństwa i utrzymania odpowiedniej temperatury przechowują swoje jaja; tworzenia lin zabezpieczających, które przyczepiają do roślin w razie zagrożenia upadkiem; budowania gniazda, w którym wypoczywają bądź spędzają zimę; wreszcie do tkania pajęczyny, w którą łapią swoje ofiary" [ppakula.webpark.pl] Przędza w zależności od zastosowania jest sucha bądź lepka. Nić jest mocniejsza od stalowej nici o tej samej średnicy i może bez zerwania być rozciągnięta do jednej trzeciej swojej długości. Pajęczyny osiągają niekiedy olbrzymie rozmiary, pajęczyna o średnicy 2,5 metra może uwięzić małego ptaka. [ppakula.webpark.pl]

Stonka ziemniaczana jest chrząszczem, zwany także ze względu na pochodzenie "żuk kolorado". Pochodzi z południowo-zachodnich rejonów Ameryki Północnej - z okolic dzisiejszego stanu Colorado oraz Meksyku. Pierwotnie larwy stonki żywiły się występującymi tam słonecznikowatymi roślinami. Przerzuciły się na dietę ziemniaczaną dopiero gdy ziemniaki jako roślina uprawna trafiły z Ameryki Południowej do Europy i stamtąd do Ameryki Północnej i zaczęły być intensywnie uprawiane na terenach występowania stonki, a wielkie pola uprawne wyparły rodzimą roślinność. Larwy stonki żywią się zarówno liśćmi, kwiatami jak i łodygami ziemniaka. Obecnie stonka występuje w całej Ameryce Północnej i środkowej, Europie oraz w rosyjskiej części Azji. W Ameryce Południowej, kolec ziemniaka, nie występuje. Podczas II wojny światowej propaganda nazistowska w Niemczech przypisywała wysyp stonki wrogim działaniom armii amerykańskiej. Po wojnie tej samej argumentacji używali komuniści w NRD a także w Polsce. W rzeczywistości stonka trafiła do Europy w 1877 roku, wraz z towarami przywozonymi statkami z USA.

Osiąga długość 1 cm, ma charakterystyczne ubarwienie w paski żółto - czarne u osobników dorosłych (po pięć czarnych pasków na każdym skrzydełku) i czerwone kolory larw. Pomimo, że jest ludzkie zwalczają stonkę przetrwała ona różnie niekorzystne dla siebie warunki życia, jest mało wrażliwa na środki owadobójcze. Rozmnaża się bardzo intensywnie - samica wytwarza ok. 800 pomarańczowych jaj, w ciągu roku mogą się rozwinąć 2-3 pokolenia. Potrafi w czasie jednego sezonu przemierzyć do 150 km. Znosi szeroki zakres temperatur (od 0°C). Stonka zimuje w glebie, nawet na głębokości 90 cm, m.in. w korytarzach kretów.

Naturalnym wrogiem stonki jest bażant łowny zjadający larwy tego owada.

Skorpiony są pajęczakami o wielkości od 1,3 cm do nawet ponad 22 cm, w czasach prehistorycznych występowały skorpiony o znacznych rozmiarach, np. Brontoscorpio o długości 1 metra. Skorpiony zamieszkują zarówno obszary tropikalne (od lasów deszczowych po tereny pustynne), jak i wysokogórskie tereny okresowo przykrywane śniegiem.

Skorpiony mają umiejscowiony na odwłoku kolec jadowy. Na około 1600 gatunków znanych nam skorpionów tylko 20-25 jest groźnych dla zdrowia i życia dorosłego człowieka. Ukłucie dużej części skorpionów wywołuje efekt podobny do użądlenia przez pszczołę. Oczywiście są osoby uczulone na jad albo mniej odporne (dzieci i osoby starsze), którym może zagrazić jad mniej jadowitych skorpionów. Skorpiony są drapieżnikami, mają jad lub szczypce do uśmiercenia swej zdobyczy. Żywią się bezkręgowcami: owadami, pajęczakami, oraz małymi ssakami np. noworodki gryzoni. Skorpiony potrafią pościć całymi miesiącami. Skorpiony mają dwa rodzaje oczu, jest to para oczu centralnych (środkowych) oraz oczy boczne, których ilość jest różna w zależności od gatunku

Powszechne przekonanie, jakoby skorpion otoczony okłębem z płomieni popełniał samobójstwo wbijając sobie swój własny kolec jadowy, jest oczywiście nieprawdą - skorpiony nie są wrażliwe na swój własny jad ani jad innego skorpiona. Być może powodem takiego błędnego przekonania jest fakt, iż u zimnokrwistego skorpiona poddanego działaniom wysokiej temperatury (np. w ogniu) przestaje prawidłowo funkcjonować układ nerwowy i zwierzę wygląda jakby miało drgawki, może to sprawiać wrażenie jakby kąsało samo siebie.

Niektóre skorpiony zapadają w sen zimowy (hibernacja), a inne w spoczynek letni (estywacja). Są odporne na promieniowanie radioaktywne w dawce śmiertelnej dla człowieka. Doskonale orientują się w ciemnościach - specjalne szczecinki na kleszczach rejestrują drgania powietrza.

Skorpiony są żyworodne, a samica opiekuje się młodymi nosząc je na grzbiecie aż do pierwszego linienia. Wtedy młode się usamodzielniają i same zdobywają jedzenie. Niektóre skorpiony rozmnażają się wyłącznie przez partenogenezę, a więc bez udziału samców. Samice skorpionów rodzą 25 młodych. Trwa to 240 godzin... czyli 10 dni porodu!

Skorpiony pod wpływem promieniowania UV mają zdolność do świecenia na kolor zielonkawo-niebieski. Zdolność do fluorescencji nie zanika nawet u osobników martwych czy wysuszonych [www. scorpionidae.pl]

Pijawki - zwierzęta wodne z typu pierścienic, o ciele wydłużonym, robakowatym, wyraźnie segmentowanym. W wodzie pływają falistymi ruchami. Po lądzie, po dnie zbiornika lub podwodnych roślinach "kroczą" ruchem podobnym do ruchu gąsienic. Nie mają układu oddechowego. Tlen z atmosfery lub z wody wchłaniają całą powierzchnią ciała.

Ciało pijawek ma długość od kilku milimetrów do 20 cm, zwęża się ku końcom, zakończone jest jedną lub dwiema przyssawkami. Przyssawki nie służą do wysysania krwi. Do ssania pijawki używają silnie umięśnionej gardzieli i przetyku. Przyssawki ciała (każda wyposażona od 80 do 90 małych ostrzy) służą pijawkom wyłącznie do wbicia się pod skórę ofiary lub przytwierdzenia się do podłoża.

W środkowej części układu pokarmowego, przed żołądkiem, znajduje się worek, mające w ścianach 11 dodatkowych uchyłków, powiększających jego pojemność. Pijawka potrafi konserwować zjadany pokarm i najadać się "na zapas". Dzięki temu mogą jeść tylko dwa razy do roku.

Pijawki są obupłciowe. Pijawki przechodzą rozwój bez przeobrażenia. Pijawki żyją do 30 lat (dojrzewają po około 5 latach). W Polsce znane są ok. 22 gatunki pijawek, na świecie jest ich ok. 450.

Pijawka lekarska jest wykorzystywana do pozyskiwania hirudyny - z jednego osobnika można uzyskać ok. 0,015 g tej substancji. Były też używane od starożytności lub jeszcze wcześniej do upuszczania krwi, zwłaszcza u osób chorych na nadciśnienie. Obecnie znów używa się pijawek w medycynie szczególnie po przeszczepach, gdyż zapobiegają tworzeniu się skrzepów. Pijawki lekarskie spotykane są w dobrze nagrzanym, płytkim zbiornikach wodnych o mulistym dnie, w środowisku naturalnym spotykane są bardzo rzadko. Pijawka lekarska jest pod ochroną, jest wpisana do czerwonej księgi zwierząt IUCN oraz jest objęta konwencją waszyngtońską (CITES).

Szarańcza - owad z rzędu prostoskrzydłych. Ma wydłużone ciało o barwie oliwkowozielonej lub brunatnej, dużą w stosunku do ciała głowę, skocznymi i masywnymi nogami tylnymi. Na pokrywach i biodrach trzeciej pary nóg posiada specjalne aparaty strydulacyjne służące do wydawania dźwięków podczas ruchów nóg. Osiąga długość do 55 mm. Potrafi się szybko przemieszczać, niesiona wiatrem zwykle z prędkością 15-20 km/h. Jednego dnia potrafi przebyć nawet 130 km.

Stado szarańczy zwykle osiąga gęstość od 40 do 80 milionów owadów na kilometr kwadratowy. Może zajmować powierzchnię nawet kilkuset kilometrów kwadratowych. Dorosły owad może zjeść dziennie tyle pokarmu, ile sam waży (ok. 2 gramów). Milion owadów zjada dziennie ponad tonę pokarmu. Potrafi doszczętnie zniszczyć szatę roślinną w miejscu, gdzie przebywa.

Szarańcza nie zawsze żyje w stadach. Tylko co kilka lat, gdy zagęszczenie żyjących pojedynczo osobników przekracza pewną krytyczną wartość, następuje przeobrażenie owadów w fazę stadną. Tworzą wtedy stada liczące miliony a nawet miliardy osobników. Potem powracają do fazy samotnej. Przelot populacji liczącej miliony osobników, zasłania słońce i sieje za sobą spustoszenie przypominające pożar. Dźwięk wydawany przez te przypominające koniki polne owady w czasie lotu, przypomina trzask pałęcego się lasu.

Szarańcza stanowi pożywienie ludzi. Niektóre ludy spożywają te owady z dzikim miodem. Ci, którzy mieli możliwość spróbowania tej potrawy, twierdzą, że przypomina w samku krewetki. Według przekazu biblijnego św. Jan Chrzciciel podczas swej wędrówki przez pustynię żywił się właśnie szarańczą. W dzisiejszych czasach w niektórych rejonach Bliskiego Wschodu owady te spożywa się po usmażeniu w maśle z dodatkiem czosnku. [www.pychptla.pl]

Wrogiem szarańczy są ptaki, np. 300 szpaków może ochronić przed plagą szarańczy jeden hektar upraw. Jedyny na świecie pomnik szarańczy znajduje się w Polsce w Zwierzyńcu, pochodzi on z 1711 roku.

Karaluch inaczej zwany karaczanem jest owadem. Na świecie występuje około 3500 gatunków karaczanów, większość z nich to gatunki wolnożyjące, około 50 gatunków to synantropijne owady ściśle związane są ze środowiskiem życia człowieka. Do krajów strefy umiarkowanej zostały one zawleczone z ciepłych rejonów świata wraz z transportowanymi towarami oraz w wyniku migracji ludzi. Karaczany rozpowszechniły się na wszystkich kontynentach, ze szczególnym upodobaniem do dużych aglomeracji, gdzie znalazły sprzyjające warunki do egzystencji i rozwoju. W cieplejszych rejonach świata karaczany zasiedlają budynki, występują również na zewnątrz pomieszczeń

Największy odkryty karaluch żyje w jaskiniach Borneo ma 10 cm długości. Karaluch spotykane w Polsce osiągają długość do 3 cm. Ubarwienie czerwone do czarno-brązowego. Dobrze rozwinięta druga para skrzydeł, ma długie czułki.

Karaluchy żyją właściwie na wszystkim, włączając papier, nawet gdy nie ma innej żywności. Ich żołądki pozwalają im szybko strawić każdy pokarm.

Pchły - owady zaliczane do podgromady owadów uskrzydłych. Są wtórnie bezskrzydłe. Są to zewnętrzne pasożyty kręgowców. Pchły posiadają silnie rozwinięte odnóża, umożliwiające im długie skoki. Narządy gębowe pchły są typu kłująco-ssącego, całe ciało pokrywa twardy oskórek ze szczecinkami lub żąbkami skierowanymi do tyłu.

Dorosłe pchły atakują zwierzęta i ssą krew. W ciągu doby potrafią jej wypić 20 razy więcej, niż same ważą. W przypadku braku swojego preferowanego żywiciela poszukują innych, na przykład ludzi. Po 1-2 dniach zaczynają składać jaja. Zależnie od gatunku jedna pchła w trakcie swojego życia może złożyć 600-2000 jaj. Najczęściej są składane na skórze (w sierści) zwierzęcia, a następnie spadają z niego w miejscach jego przebywania. Wykluwające się z jaj larwy chowają się w miejscach, gdzie światło nie ma dostępu; w mieszkaniach np. w dywanach, wykładzinach czy pod meblami. Żywią się między innymi odchodami dorosłych osobników, przypominającymi czarne ziarenka piasku. Larwy przekształcają się w kokonach w dorosłe osobniki. Jeśli w środowisku znajdują się żywicieli (zwierzęta), wytwarzane przez nich wibracje podłoża i ciepło powodują, że pchły uwalniają się z kokonów i atakują. Pchły zamknięte w kokonach potrafią przeżyć parę miesięcy czekając na żywiciela. Zależnie od temperatury cały cykl rozwojowy trwa nie dłużej niż 2-3 tygodnie. W niskich temperaturach cykl rozwojowy pcheł jest zahamowany.

Pchły potrafią skakać pionowo na wysokość 18 cm, a poziomo na odległość 33 cm - ok. 200 razy dalej niż wynosi długość ich ciała. Czyni je to najlepszymi skoczkami wśród wszystkich zwierząt (w porównaniu do wymiarów ciała).

Ludzie żyjący nad brzegami rzeki Moche i Chima (dzisiejsze Peru) w okresie od I w. p.n.e. do VIII w. n.e., tworzący tzw. kulturę Mochica, zdobili swoje wyroby ceramiczne wizerunkami różnych zwierząt - lam, jaguarów a także pcheł. [<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/f/f9/Flealarcomuseum.jpg>]

Szczur - gryzoń z rodziny myszowatych obejmujący około 50 gatunków. Do najbardziej znanych należą występujące również w Polsce: szczur śniady i szczur wędrowny. Popularny szczur laboratoryjny, charakteryzujący się śnieżnobiałą barwą i udowodnioną naukowo inteligencją to albinotyczna forma szczura wędrownego. To właśnie szczury laboratoryjne są często hodowane w domach, są spokojne, czyste i niezwykle towarzyskie.. Szczury wędrowne mają dorastają do 30 cm, plus długość ogona do ok. 20 cm, ciężar do pół kilograma. Szczury śniade są mniejsze i łżejsze. Szczury pierwotnie zamieszkiwały Azję Północno-Wschodnią, skąd prawdopodobnie w XVII i XVIII w. rozprzestrzeniły się po całym świecie. Szczury żyją w osiedlach ludzkich, zamieszkuje głównie piwnice, kanały ciepłownicze, magazyny żywnościowe, strychy, magazyny zbożowe, hale targowe, szczury śniade dawniej można spotkać na statkach.

Szczury potrafią się śmiać - wydają krótkie dźwięki (niesłyszalne dla ludzkiego ucha) podczas zabawy albo kiedy są łaskotane. Szczury mają też "łaskotki" - specjalne miejsca na ciele, których drażnienie wywołuje najczęściej szczurzego śmiechu. Śmiech pełni u szczurów funkcję społeczną podobnie jak u ludzi - te szczury, które są najbardziej łaskotliwe - najczęściej śmieją się podczas zabawy i preferują towarzystwo szczurów, które są równie wesołe. Nie udało się jeszcze ustalić, czy szczury mają poczucie humoru.

Dobrze pływają i nurkują, potrafią przedostawać się przez przewody kanalizacyjne. Kopią systemy nor w miejscach, gdzie nie może znaleźć odpowiednich kryjówek. Wygryzają nawet dziury w betonowych posadzkach, przegryzają bez trudu drewno, gips, suszoną glinę, a także blachę ołowianą i cynkową. Szczur boją się człowieka i są mało agresywne, gdy widzą człowieka uciekają, jedynie w przypadku zagrożenia mogą zaatakować.

Szczury potrafią, bez uszczerbku na zdrowiu, skakać z dużych wysokości na twarda podłogę, nawet z 10 metrów (wysokość 3 pięter!). Mają duże wyczucie równowagi, co pozwala im przechodzić po cienkich listwach czy linach. W utrzymaniu równowagi bardzo pomocny jest ogon, który w zależności od potrzeby służy do podpierania lub, podobnie jak tyczka w rękach linoskoczka, do łagodnego przenoszenia środka ciężkości [<http://free.of.pl/s/szczury/>]